

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОПЕРНОГО ТЕАТРУ

Освітній ступінь

«Магістр»

Курс	1
Семестр	1

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво»

Статус

Вибіркова

ECTS	3
Годин	90
Лекційні	14
Семінарські	14
Самостійна робота	62

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Різаєва Г. Є., кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
-----	--

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою курсу є ознайомлення із сучасним театральним процесом, з діяльністю провідних оперних театрів світу та відомих оперних фестивалів. Акцент робиться на виявленні провідних тенденцій, які впливають на постановочну практику і визначають інтерпретаторський підхід до сценічного втілення як відомих творів класико-

романтичного репертуару, так і творів, які відроджуються після забуття. Пропонується характеристика провідних постатей у галузі сучасної оперної режисури та диригентського мистецтва. У зв'язку із розширенням репертуарних меж, зверненням до забутих партитур минулих століть йдеться про функціонування вокальних голосів, серед іншого – про сучасних контртенорів, а також про відродження амплуа колоратурного меццо-сопрано та росінівського високого тенора, про виконавців белькантового репертуару.

Огляд сучасного оперного репертуару починається з висвітлення проблем інтерпретації опер бароко. Як приклад наводяться сучасні постановки опер К. Монтеверді, Ф. Каваллі, Г. Ф. Генделя. Окрема лекція присвячується французькому бароковому репертуару, проблемній ситуації, яка виникає у зв'язку з поверненням на сцену творів Ж. Б. Люллі та Ж.Ф.Рамо.

Наступним кроком стає характеристика сучасних підходів до постановок класичних творів К. В. Глюка та В. А. Моцарта. Акцентується увага на відродженні у сучасному оперному репертуарі творчості Дж. Россіні. Увага приділяється сучасним постановкам творів Дж. Верді та Р. Вагнера, які складають ґрунтовну основу репертуару більшості оперних театрів світу. Стисло йдеться про інші твори популярного оперного репертуару. Останній розділ зосереджений на коротких відомостях про існування у репертуарі опер XX і XXI століття.

Курс включає лекційні та семінарські заняття. Під час семінарів студенти знайомлять аудиторію із самостійно знайденими матеріалами, які стосуються оперних вистав, постатей провідних диригентів та режисерів, а також оперних співаків сучасності.

Курсом передбачено лекційні і семінарські заняття.

1. Лекції містять в собі *виклад теоретичного матеріалу* з ілюстративним показом прикладів сучасних оперних вистав європейських і світових театрів, коментуванням запропонованих підходів до відомих творів класико-романтичного репертуару. На лекціях відтворюється узагальнена картина розвитку сучасного оперного театру, з акцентом на нових тенденціях, які характерні для загальнокультурних процесів *некласичного* й *нинішнього постнекласичного* періоду в історії культури.

2. Важливою складовою занять є *аналіз постановочних рішень конкретного оперного твору* з підкресленням специфіки таких понять, як театральна вистава, театральна мова, новітні підходи до організації театального простору.

3. Семінари присвячуються самостійному пошуку інформації, яка стосується діяльності провідних театрів світу, постатей видатних сучасних диригентів, режисерів, співаків. Студенти виступають з підготовленими ними повідомленнями, які супроводжують знайденим ілюстративним матеріалом.

4. Студенти зобов'язані систематично протягом усього курсу виконувати програму *самостійної роботи*.

Домашні завдання включають пошук інформації про новітні оперні постановки, підготовку повідомлень для виступів на семінарських заняттях. Такі форми роботи сприяють самостійному заглибленню у певні аспекти сучасних оперних процесів і постановочної практики провідних оперних сцен світу.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1. Шляхи розвитку сучасного оперного театру. Форми існування. Репертуар.

Постановочна практика. Вокальні голоси. Видатні оперні співаки сучасності у амплуа контр-тенора, колоратурного меццо-сопрано, тенора для виконання творів Россіні, сопрано і тенора для романтичного репертуару.

Тема 2. Відродження на сучасній сцені барокового репертуару К. Монтеверді. «Коронація Поппеї». Постановки творів Г.Ф.Генделя: «Рінальдо». «Роделінда, королева Лангобардії».

Тема 3. Ж.-Ф. Рамо і французька опера бароко на сучасних сценах.

Тема 4. Відродження оперної спадщини Дж. Россіні.

Тема 5. Твори Р.Вагнера та Дж. Верді та їх сучасні постановочні версії.

Тема 6. Твори чеських композиторів Б. Сметани і А. Дворжака, та їх сучасні інтерпретації. Семінар: Опері Л. Яначека «Лисичка-бистроушка» та «Засіб Макропуллоса».

Тема 7. Опері ХХ століття у сучасному репертуарі.

Семінари:

1. Характеристика постатей провідних оперних диригентів, режисерів і співаків сучасності у класико-романтичному репертуарі (ЙонасКауман, Клаус Флоріан Фохт, Наталі Дессей, Томан Хемпсон, Олександр Цимбалюк, БрінТерфель, Даниил Баренбойм, Айвор Болтон, Джеймс Лівайн, Зубін Мета, Кент Нагано, Каліксто Біето, Клаус Гут, Николаус Линхоф, Катарина Вагнер).
2. Опері Генделя на сучасній сцені.
3. Опері В. А. Моцарта у сучасних інтерпретаціях.
- 4.Опері Дж. Россіні у сучасних постановочних версіях.
5. Сучасні постановочні версії опер «Травіата» Дж. Верді і «Лоенгрін»Вагнера» Р. Вагнера.
6. Опері Л. Яначека «Лисичка-бистроушка» та «Засіб Макропуллоса»

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, презентація

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Проведення семінарських занять;
- Проведення тематичних та модульних форм контролю;
- Підсумковий контроль (залік).

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90 – 100 «А» (Відмінно):

Студент повно і глибоко розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих та культурологічних понять і вільно володіє спеціальною (професійною) термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання власне з предмету Тенденції розвитку сучасного оперного театру, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; демонструє високий рівень знань; послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал.

82 – 89 «В» (Добре):

Студент досить повно розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих та культурологічних термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє прикладами із сучасного

театрального життя, результатами власних спостережень;загалом правильно виконує поставлені завдання, але допускає дві-три неточності;уміє обґрунтувати власну думку;демонструє добрий рівень знань музичного матеріалу;не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень;

74–81 «С» (Добре):

Студент виявляє глибоке засвоєння матеріалу, але допускає несуттєві помилки у відповідях і письмових роботах, які потребують зауваження та пояснення. Студент виконав всі запропоновані завдання на досить високому рівні, але у відповіді зустрічалися помилки.

64 – 73 «D» (Задовільно):

Студент не завжди точно розкриває зміст теоретичного матеріалу;не розуміє, або не до кінця розуміє значення спеціальних термінів, допускає помилки у їх вживанні;не повно і не завжди правильно відповідає на поставлені питання;теоретичні положення не ілюструє конкретними прикладами, а у процесі вирішення конкретних завдань не повно використовує теоретичні знання;вирішує поставлені завдання фрагментарно; демонструє задовільний рівень знань;

60–63 «E» (Задовільно):

Студент здатний сприймати теоретичний матеріал на репродуктивному рівні; застосування знань та спеціальної термінології на практиці задовільне. Студент виконує всі запропоновані завдання, але на дуже низькому рівні.

35–59 «FX» (Незадовільно):

Студент не розкриває зміст теоретичного матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;не володіє спеціальною термінологією;не може впоратися з поставленим практичним завданням;не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;неспроможний пояснити, обґрунтувати власну думку, допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;демонструє незадовільний рівень знань;

1–34 «F» (Незадовільно):

Студент не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворити головні ідеї культурологічного пізнання, не володіє першоджерелами, не орієнтується у елементарних теоретичних узагальненнях.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баканурський А. Корнієнко В. Театрально-драматичний словник XX століття / К. Знання України, 2009. 329 с.
2. Гончар Олексій Юрійович. «Новий Байройт» у ретроспекції та перспективі історичних змін». Дисертація на здобуття н/ступ. доктора філософії. Київ, 2023.
3. Даньшина В. Б. Опера «Кастор і Поллукс» Ж.Ф. Рамо у сучасній сценічній версії / В. Б. Даньшина // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : [Зб. наук. статей / Ред. колегія : В. І. Рожок, О. В. Антонюк та ін.]. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2009. Вип. 3 (4) С. 52–58.
4. Даньшина В. Б. «Платея» у жанровій панорамі творчості Жана Філіпа Рамо / В. Б. Даньшина // Київське музикознавство. Теоретичні та історичні проблеми мистецтвознавства у світовій та вітчизняній культурі: [Зб. наук. статей / Ред. колегія : С. Й. Грица, Т. К. Гуменюк та ін.]. – Київ : КДВМУ ім. Р. М. Глієра, 2008. Вип. 27. С. 74–84.

5. Даньшина В. Б. Французька опера бароко у музичному театрі початку ХХІ століття. До проблеми сучасних постановок опер Ж. Б. Люллі та Ж. Ф. Рамо / В. Б. Даньшина // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Музика у просторі сучасності : друга половина ХХ – початок ХХІ століття: [Зб. наук. статей / Ред. колегія: В. І. Рожок, А. П. Лашенко та ін.]. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2007. Вип. 68. –С. 190–200.
6. Даньшина В. Б. Сценічні втілення творів Ж.Ф. Рамо / В. Б. Даньшина // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : [Зб. наук. статей / Ред. колегія : В. І. Рожок, О. В. Антонюк та ін.]. – Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. – Вип. 2 (7). С. 59–67.
7. Іванова Л., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери. Західна Європа. ХVІІ–ХІХ століття : навч. посібник / Л. Іванова. Г. Куколь. М. Черкашина ; за ред. М. Черкашиної. К., 1998. 384 с.
8. А. Єфіменко. «Тангойзер» Р. Вагнера у режисурі Ромео Кастелуччі /<https://zbruc.eu> 24/07 2017
9. А. Єфіменко «Вагнер і сучасний живопис. «Лоенгрін» / <https://zbruc.eu> 30.09 2018
10. А. Єфіменко «Парсифаль» на фестивалі Баварської Staatsoper // <https://zbruc.eu> 01 10 2018.
11. Єфіменко Аделіна. Байройтський «Тангойзер» 2022 і українське кредо режисера Тобіаса Кратцера. / Українська книга про Ріхарда Вагнера. Київ ІПСМ НАМ України, 2022, с.95-101.
12. Корчова Олена. Музичний модернізм як terra cognita/ – Київ: Музична Україна, 2020. С. 490.
13. Павлишин С. Музика ХХ століття. Л. , 2005.
14. Черкашина-Губаренко М. Р. Музика і театр на перехресті епох / Марина Черкашина-Губаренко : у 2 т. – К ; Суми, 2002. Т. 1 184 с.; Т. 2 208 с.
15. Черкашина-Губаренко М. Р. Оперний театр у мінливому часопросторі / Харків Акта, 2015. 392 с.
16. Марина Черкашина-Губаренко. Відомий і невідомий Россіні на фестивалі у Пезаро / Музика. 2014. № 5.– С. 60-63.
17. Черкашина М. Опера ХХ століття: нариси. Київ, 1981. 208 с.
18. Chrisholm Erik. “The operas of Leos Janacek”. /A volume in The Commonwealth and International Library: Music Devision / 1971.
19. «10 best Czech composers» |Classical Music. Інтернет ресурс: <https://www.classical-music.com> > ..
20. Статі українських журналістів Ф. Єфіменко, А. Ставиченко, О. Чепалова, М. Черкашиної-Губаренко в українській періодиці: журналах «Збруч», «Музика», газетах «День». «Дзеркало тижня».

Допоміжна література:

1. Доповнення до програми «Тенденції розвитку» - українські джерела-інтернет ресурси
2. А. Єфіменко. «Тангейзер» Р. Вагнера у режисурі Ромео Кастелуччі /<https://zbruc.eu> 24/07 2017
3. А. Єфіменко «Вагнер і сучасний живопис. «Лоенгрін» / <https://zbruc.eu> 30.09 2018
4. А. Єфіменко «Парсифаль» на фестивалі Баварської Staatsoper // <https://zbruc.eu> 01 10 2018